

Speech van commissaris van de koningin Max van den Berg, opening expositie ‘Loop om hooch hout’, Bourtange, 7 mei 2010

Dames en heren,

Het leven van een soldaat is hard. Dat was het in de zeventiende eeuw. En dat is het nog steeds. Als je je werkelijk verdiept in wat soldaten in oorlogen meemaken, dan ben je diep onder de indruk. Dat er altijd weer mensen bereid zijn dat vaak gruwelijke werk op zich te nemen. Dikwijls onder de meest barre omstandigheden; met weinig hygiëne, in brandende hitte of snijdende kou. En altijd met het gevaar van de dood op de loer. “In vreedestijd begraven de zonen hun vaders”, zei de Griekse geschiedschrijver Herodotus al, “in oorlogstijd de vaders hun zonen”.

Je moet dus wel uit een bijzonder hout gesneden zijn, wil je soldaat worden. Gelukkig werden en worden soldaten niet zomaar in het diepe gegooid. In de zeventiende eeuw al was er een ‘leidraad voor de musketier’, namelijk de Wapenhandelinghe van Jacob de Geyn. Prenten daaruit kunt u hier op de expositie bekijken. In de Wapenhandelinghe stonden allerlei nuttige tips. De allerbelangrijkste daarvan was wel dat

de soldaat 'altijt 't musquet met de loop om hooch hout, om te verhoeden alle ongelucken'.

Dat lijkt mij een wijze raad en ook een mooi motto van deze expositie. Ik heet u hier graag allemaal van harte welkom, en dan natuurlijk vooral ook onze gasten uit Duitsland! Het is fascinerend om hier, op deze prachtige historische plek, een kijkje te kunnen nemen in het dagelijks leven van de soldaten destijds in de vesting Bourtange. En zo weer meer inzicht te krijgen in de geschiedenis van onze regio. Want strijd en oorlog zijn onlosmakelijk onderdeel van het verhaal van Groningen en van ons land.

Maar gelukkig kent de medaille van strijd en oorlog ook een andere kant. Namelijk die van het sluiten van vrede en het leggen van verbindingen. Oorlogen versterken tegenstellingen. Door verbindingen te leggen, neem je die juist weg. Wie zich met elkaar verbonden voelt, zoekt overeenstemming in plaats van conflict. Voelt wederzijds respect in plaats van haat.

Daarom vind ik nog wel het mooiste aan deze expositie dat die is georganiseerd in goede samenwerking met het Ostfriesisches Landesmuseum in Emden. Daarmee bouwt u voort op een waardevolle traditie van samenwerking die sinds de jaren '50 van de vorige eeuw in de grensregio's van

Groningen en Duitsland is ontstaan. Een van de eerste mijlpalen daarbij was oprichting van de Deutsch-Niederländische Heimvolkshochschule in Aurich in 1956. Met als doel het stimuleren van ontmoeting en gedachtewisseling tussen Duitsland en Nederland.

Daarna volgde een groot aantal samenwerkingsverbanden. Met bekende en succesvolle voorbeelden als de Euregio Enschede-Gronau, de Eems Dollard Regio of de Nieuwe Hanze Interregio. Er is inmiddels, vaak met steun vanuit Europa, samenwerking op vele gebieden. Van economisch tot sociaal of cultuurhistorisch. Samenwerking die zich uitstrekt op steeds grotere geografische schaal, in de richting van het Noordzee- en Oostzeegebied.

Ik juich dat zeer toe en zet mij zelf ook graag in voor het verbreden en verdiepen van dergelijke samenwerkingsverbanden. Daarbij zijn wij het doel van 'nooit meer oorlog' inmiddels ver voorbij. We kijken nu juist waar we elkaar kunnen versterken. Hoe we grensoverschrijdende projecten kunnen opzetten op het gebied van infrastructuur, energie, innovatie of cultuur. Projecten die bijdragen aan welvaart en welzijn van de inwoners in onze beide regio's.

Deze gezamenlijke expositie zie ik graag in dat licht. Ik vind het een mooie en tekenende gedachte dat een tentoonstelling met als onderwerp 'oorlog en soldatenleven' onze beide landen nu juist bij elkaar brengt, in plaats van uit elkaar drijft.

Ik hoop dat veel belangstellenden uit Duitsland en uit Nederland de expositie zullen bezoeken. Ook in dat opzicht zijn de grenzen en de verschillen tussen onze regio's weggevallen. Ik begreep dat van de bezoekers aan de 'Slag om Bourtange' vorige week zo'n 80% uit Duitsland kwam! "Oorlog is het enige spel, waarbij beide partijen verliezen", zei de Engelse schrijver Sir Walter Scott. Met het organiseren van deze tentoonstelling bent u – de vesting Bourtange en het Landesmuseum Emden – beide winnaars. Ik dank u voor dit goede, gezamenlijke initiatief, dat de banden tussen onze regio's verder zal verdiepen. En dat hopelijk ook weer tot vervolgprojecten zal leiden. Ik wens u een goedbezochte, succesvolle expositie toe. En... pas op dat u de loop omhooghoudt!